

บทที่ 6

การประเมินผลการสอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากศึกษาบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

1. บอกความหมายของการวัดผลได้
2. บอกความหมายของการประเมินผลได้
3. บอกความหมายของการประเมินผลการสอนได้
4. อธิบายลักษณะการประเมินผลการสอนได้
5. เปรียบเทียบลักษณะการประเมินผลทั้ง 2 วิธีได้
6. อธิบายลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนได้
7. เปรียบเทียบลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนทั้ง 2 วิธีได้
8. อธิบายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอนได้

เนื้อเรื่อง

การประเมินผลการสอน

- ความหมายของการวัดผล
- ความหมายของการประเมินผล
- ความหมายของการประเมินผลการสอน
- ลักษณะการประเมินผลการสอน
- ลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอน
- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอน

บทที่ 6

การประเมินผลการสอน

การประเมินผล (Evaluation) เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสอน การทำงาน หรือประกอบกิจกรรมใดๆ ก็ตาม เมื่อกระทำสิ่งตั้งกล่าวเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็จะต้องทำการประเมินผลของการกระทำนั้นๆ เพื่อจะได้ทราบว่า งานหรือกิจกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้น ได้บรรลุจุดประสงค์ตามโปรแกรมการทำงาน หรือโปรแกรมกิจกรรมนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

คำว่า “การวัดผล” (Measurement) มักจะใช้ควบคู่กับคำว่า “การประเมินผล” (Evaluation) เช่น การวัดผลและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา การวัดผลและประเมินผล วิชาภาษาศาสตร์ การวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทย เป็นต้น เราควรมารับ ความหมายของคำว่า การวัดผลเสียก่อนที่จะทราบความหมายของคำว่า การประเมินผล

การวัดผล หมายถึงกระบวนการที่ทำให้ทราบถึงสมรรถภาพและคุณภาพของบุคคล หรือสิ่งต่างๆ ที่เราต้องการจะวัด

การประเมินผล หมายถึง การนำผลที่ได้จากการวัดผลไปแล้ว มาตัดสิน วินิจฉัยซึ่งขาด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสรุป

ความหมายของการประเมินผลการสอน

การประเมินผลการสอน หมายถึงการประเมินผลกระบวนการสอน และผลิตผล จากการสอน ซึ่ง ศครีพเว่น (1967) ได้กล่าวไว้ว่า “การประเมินผลการสอน” คือ กระบวนการประเมินผลระหว่างทักษะการสอน (Formative evaluation) และการประเมินผล หลังจากการสอนเสร็จสิ้นลง (Summative evaluation)

การประเมินผลในเรื่องใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลการสอนของครู ประเมินผลหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียนการสอนย่อมจะต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

- การสอน สอนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
- โปรแกรมการสอนอันใหม่ จะดีกว่าโปรแกรมการสอนอันเก่า ตามที่ได้คาดหวังไว้หรือไม่
- จะมีอุปสรรคหรือปัจจัยใดๆ บ้าง ที่จะต้องเพิ่ม หรือเสริมเข้าไปในโปรแกรมการสอนอันใหม่

ลักษณะการประเมินผลการสอน

ตามที่กล่าวไว้แล้วว่า การประเมินผลการสอนของครู ได้มาจากการเรียนของนักเรียน และผลที่ได้มาจากการเรียนของนักเรียน จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงผลการสอนของครู ดังนั้นการประเมินผลการสอน กระทำได้ 2 ลักษณะดังนี้

- ประเมินผลระหว่างทำการสอน (Formative evaluation)
- ประเมินผลหลังจากการสอนเสร็จสิ้น (Summative evaluation)

การประเมินผลระหว่างทำการสอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอน เพื่อจะได้รู้ว่า แผนการสอนนั้น บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ เพียงใด กระบวนการประเมินผล จะประเมิน ในขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ เพื่อหาข้อบกพร่องจะได้รับทำการแก้ไข การประเมินผลแบบนี้ยังสามารถดูปฏิภูติริยาจากผู้เรียน หรือสังเกตขณะผู้เรียนมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน หรือผู้ร่วมงานอาจจะให้ข้อเสนอแนะก็ได้

สำหรับการประเมินผลหลังจากการสอนเสร็จสิ้นลง ผู้สอนจะทำการสอบ (Post test) เพื่อดูว่าหัวสังจากสอนไปแล้ว ผลที่ออกมายจะแตกต่างกับผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre test) มากน้อยเพียงใด ตลอดจนรวมถึงผลการสอนสิ้นเทอมของวิชาต่างๆ และจะต้องมีการติดตามผล (Follow up) อีกด้วย

ลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอน

การประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนทำได้ 2 ลักษณะเช่นกัน คือ

- ประเมินระหว่างดำเนินการเรียนการสอน (Formative evaluation) จะกระทำในระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนและพัฒนาระบบ และวัดคุณภาพการเรียนการสอน จุดประสงค์คือ เพื่อปรับปรุงกระบวนการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุและ

สื่อการเรียนการสอน ประเมินเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน โดยศึกษาข้อมูล
เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน การเตรียมตัวความพร้อม การร่วมกิจกรรม
ในการเรียน และประเมินผู้สอนจะดูที่การปฏิบัติการสอน การใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน
เพื่อบรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. ประเมินผลรวม (Summative evaluation) เป็นการประเมินเมื่อ²
ดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนเกือบจะเสร็จบริบูรณ์ เพื่อหาประสิทธิผลของการ
จัดโปรแกรมการเรียนการสอน บางครั้งเรียกว่าเป็นการประเมินผลิตผล เป็นการ
ประเมินเพื่อพิสูจน์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และผลของการเรียนของผู้เรียน
ที่ได้จากการสอน การประเมินผลรวมอาจจะกระทำได้โดยการเบรี่ยนเที่ยบโปรแกรม
การสอนทั้งหมดกับโปรแกรมการสอนอื่น เพื่อหาดูตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อ³
โปรแกรมการสอน เพื่อที่จะได้หาทางควบคุมตัวแปรเหล่านั้น

ตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอนประกอบไปด้วย

1. ตัวแปรทางด้านความสามารถของผู้เรียน จะสะท้อนให้เห็นถึงความ
เปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถในการเรียนของผู้เรียน
2. ตัวแปรหรือความผันแปรเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานการเรียน
การสอน

3. ตัวแปร หรือความผันแปรเปลี่ยนแปลงในด้านการส่งเสริมสนับสนุน เช่น
สภาพแวดล้อมในห้องเรียน โรงเรียน ที่ทำงาน และชุมชนที่มีผลกระทบต่อ⁴
โอกาสทางด้านการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเรียนนั้น สามารถใช้วิธีการประเมินได้
หลากหลายวิธี เพื่อหาหนทางที่จะควบคุมตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอน
การประเมินผลเพื่อตรวจสอบหรือหาตัวแปรนั้น อาจจะทำได้โดยดูจากการ
มอบหมายงานให้แก่กลุ่มผู้เรียน โรงเรียนหรือชุมชน ที่สุมขึ้นมาทำการสอนก็ได้

สรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับครู นักเรียน
ตลอดจนโปรแกรมการสอน การวัดผลและประเมินผลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน
เพราการวัดผลนักเรียน จะทำให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ
ของนักเรียน และเมื่อทราบผลนักเรียนแล้ว ครูก็นำผลที่ได้มาประเมิน หรือตัดสิน

เกี่ยวกับการสอนของตนเองได้ หลังจากนั้นครุภ์ต้องคิดพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข การสอนของตนเองทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่ การกำหนดจุดประสงค์ในการสอน การจัดเนื้อหาวิชา เทคนิคและวิธีสอน และการประเมินผล ตลอดจนตัวแปรต่างๆ ที่กล่าวไว้แล้วด้วย

สรุป

การวัดผลประเมินผลการสอนมีความสำคัญต่อผู้สอนและผู้เรียนมาก ถ้าวัดผล ประเมินผลแล้วไม่บรรลุผลตามที่วางไว้ ผู้สอนจะได้ปรับปรุงในเรื่องการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนก็จะทำให้ ทราบว่ามีข้อบกพร่องในด้านใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมในด้านพุทธิพิสัย เจตนาพิสัย หรือทักษะพิสัย ตลอดจนสภาพการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ

ในการเขียนแบบทดสอบก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบที่วัดในด้านพุทธิพิสัย เจตนาพิสัย และทักษะพิสัย การเขียนแบบทดสอบก็จะใช้เทคนิควิธีการเขียนแบบทดสอบที่ แตกต่างกัน ต้องเขียนให้ถูกต้องเกี่ยวกับการวัดในด้านนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้การวัดผล ประเมินผลยังเป็นขั้นตอนหนึ่งของการออกแบบการสอน เมื่อวัดผลประเมินผลได้ผลลัพธ์ ไม่เป็นที่พอใจ ก็ต้องทำการวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ที่เขียนไว้ เช่นกัน

การวัดผลประเมินผลจะมีความสัมพันธ์กันหรือมักจะใช้ควบคู่กันไป การวัดผล ประเมินผลจะมีความสำคัญต่อกิจกรรมต่างๆ ทุกประเภท เช่นในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ก็ต้องมีการวัดผลประเมินผล ก่อนเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน ในเรื่องที่จะสอนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่จะสอนต่อไป เช่นจะสอนเรื่องแม่สื้นที่ 2 ผู้สอนจะต้องทำการทดสอบก่อนว่านักเรียนมีความรู้เรื่องสี หรือไม่อย่างไร ผู้เรียนจะทราบหรือเปล่ารู้ว่าแม่สื้นทั้งสามสีมีอะไรบ้าง ถ้าผู้เรียนไม่ทราบหรือ ไม่เคยเรียนมาก่อน ผู้สอนก็จะได้ทำการสอนใหม่ ตั้งแต่เรื่องแม่สี แต่ถ้าผู้เรียนทราบแล้ว และเคยเรียนมาแล้ว ผู้สอนก็สามารถที่จะสอนเรื่องสื้นที่ 2 ได้เลยทันที นอกจากจะประเมิน ผลก่อนเรียนแล้ว เมื่อทำการเรียนการสอนก็จะต้องประเมินผลระหว่างที่ทำการสอนอีก เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนไปแล้วมากน้อย เพียงใด และยังเป็นการประเมินผลการสอนของผู้สอนด้วยว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อย

เพียงได เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนได้ในบทต่อไป การประเมินผลนอกจากจะประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียนแล้ว ยังจะต้องประเมินผลหลังจากการเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้วอีกด้วย เพื่อทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าการสอนของผู้สอนและผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งจุดประสงค์ไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ครุสอนหรือไม่ และทำให้ผู้สอนทราบผลการสอนของตนเอง ดังนั้นการประเมินผลทำให้ตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการสอนและการเรียนได้ด้วย

ในเรื่องการออกแบบการสอนก็เช่นกัน การวัดผลประเมินผลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อมีการออกแบบการสอน และได้นำรูปแบบการออกแบบการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อมีผลลัพธ์ออกมา เราจะทราบว่าดีไม่ดี บรรลุหรือว่าไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น จะดูได้จากการวัดผลประเมินผล ถ้าหากว่าผลลัพธ์ที่ออกมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็แสดงว่าการออกแบบการสอนของเรานั้นประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าหากว่าไม่บรรลุเราจะต้องกลับไปพิจารณาดูว่า การออกแบบการสอนของเรา มีส่วนบกพร่องอย่างไร ตรงไหน ขึ้นตอนใด เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงในจุดนั้นๆ

นอกจากนี้การวัดผลประเมินผล ยังสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อีกด้วย เพียงแต่เราไม่ทราบว่า การวัดผลประเมินผลเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา เช่นในการทำธุรกิจต่างๆ ก็ต้องมีการวัดผลประเมินผลในการทำธุรกิจว่ามีกำไรหรือขาดทุน ถ้าทำแล้วขาดทุน สมควรที่จะทำต่อหรือไม่ ถ้าทำแล้วมีกำไร จำเป็นจะต้องขยายสาขา หรือเพิ่มปริมาณงานหรือไม่ ในเรื่องการทำงานของพนักงานบริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยราชการ ฯลฯ ก็เช่นกัน เช่นการทำงานของพนักงานขาย เราสามารถดูสังเกตในเรื่องความรับผิดชอบต่อการงานที่ทำว่ามีความตั้งใจ สนใจ ขยันทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ต่องาน ต่อหน่วยงานได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งทางบริษัทสามารถที่จะดูผลงานการวัดออกมายได้ และสามารถประเมินการทำงานว่าดีมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงได ในแง่ของประชาชนทั่วๆ ไปที่จะนำบุตรหลาน เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาได้ ก็ตามบุคคลเหล่านั้นก็จะพิจารณาจากหลายๆ สถานบันการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบ และวัดผลความมีประสิทธิภาพ คุณภาพของโรงเรียนต่างๆ ว่าที่ใดมีคุณภาพดี เหมาะที่จะนำบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อ จากการเปรียบเทียบ ซึ่งส่งผลต่อการประเมินผลในเรื่องคุณลักษณะของโรงเรียนนั้นๆ ดังนั้นในเรื่องการวัดประเมินผล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีบทบาทในทุกๆ ระบบ และทุกๆ สาขาวิชาชีพ

งานทำกิจกรรมคือไปนี่

1. การวัดผลประเมินผล มีความเหมือนกัน ต่างกัน สัมพันธ์กัน หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร และจะนำการวัดผลประเมินผลไปใช้ในเรื่องใดๆ ได้บ้าง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. คำกล่าวที่ว่าการประเมินผลการสอนของครู ได้มาจากการเรียนของนักเรียน และผลที่ได้จากการเรียนของนักเรียน จะเป็นเครื่องชี้บ่งให้ทราบถึงผลการสอนของครู นักศึกษามีความเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
3. ตัวแบบประเมินที่มืออธิผลต่อโปรแกรมการสอน และจังหวิเคราะห์แต่ละตัวแบบนั้นๆ ว่ามืออธิผลจริง ไม่จริง มากในมากอย่างไร โดยวิธีการ
4. การวัดผลประเมินผลมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดและอย่างไร โดยวิธีการใดกับการออกแบบการสอน จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

เอกสารอ้างอิง

ไชยศ เรืองสุวรรณ. เทคนิคในการสอน : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอดีเยนสโตร์, 2531.

Dick, Walter and Lou Carley. **The Systematic Design of Instructional.**

2 nd. ed. New York : Scott Foreman, 1985.

Gronlund, Normal E. **Measurement and Evaluation in Teaching.**

New York : Macmillan, 1971.

Kemp, Jerrold E. **The Instructional Design Process.** New York : Harper

and Row, 1985.

Mayer, Robert F. **Measuring Instructional Intent.** Belmont, Calif. : Fearon

Publishers, 1973.